

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELOS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZEK: Vezércikk: Belohorszky Gábor — 50 éves lelkész. I. L. — Az országos ág hitv. ev. tanár-egyesület közgyűlése. — Körirat a magyarországi ág. hitv. ev. egyházközségekhez — Belélet. — Pályázatok. — Hirdetések.

Belohorszky Gábor — 50 éves lelkész.

Személyi kultuszt nem szoktunk üzni. De ez alkalommal kivételt teszünk. — Mert kivételes maga az alkalom is.

Közismert prot. szerénységünkkel és igénytelenségünkkel szoktunk mentegődzni akkor, amidőn az érdemnek, egyes kiváló s nevezetes alkalmakkor: szerény elismerésnél egyebet nem juttathatunk. Oly közhelylyé vált már ennek unos-untalan való ismételtetése, hogy szinte banalitásnak hangzik, minden igazsága dacára. S mégis, szebben, a prot. egyház szellemének megfelelőbben nem jutalmazhatjuk egyházi kitünőségeinket, nem hálálhatjuk meg nemesebben az egyház szolgálataiban kifejtett működésüket, mintha meghajtjuk előttük az elismerés szeplőtlen zászlaját.

Különösen, amidőn valódi érdemről van szó, amidőn oly férfiúnak az érdemét kell méltatni, kinek áldásos működése maradandó nyomokat hagyott ujabbkori egyházi történetünkben! S valóban *Belohorszky Gábor*, bácsi főesperes, ki ápr. 11-én töltötte be lelkészkedésének 50-ik évét, méltán rászolgált arra, hogy ezen fontos évforduló alkalmából feléje forduljon a közegyház figyelme s elismeréssel adózzanak neki összes egyházi köreink felszázados sokszor nehéz, gyakran félreismert, de mindig áldásos, egyházas működéséért. Nemcsak mint az ujvidéki előkelő egyháznak lelkésze és mint főesperes, hanem két ízben is mint bányakerületi püspökhelyettes, kiváló tényezője volt a közegyház kormányzatának s működése mindegyik terén maradandó becsű alkotásokkal gazdagította egyházunkat.

Született 1836. szept. 28-án Tótrónán, ősrégi papi családból. Atyja B. Endre ottani lelkész, édes anyja szül. Bobok Amália. Elemi iskoláit szülőhelyén,

az algyimnáziumot Modorban, a felsőbb osztályokat s a theol. tudományokat Pozsonyban végezte. 1855-ben avatott fel Chalupka János superintendensi adminisztrátor által a tótrónai egyház segédlelkészéül. De hivatalt azért nem vállalt, hanem theol. tanulmányai folytatása céljából a bécsi theol. fakultásra ment. Innét 1859-ben hívta meg maga mellé segédlelkésznek Tes-sényi János bács-szerémi esperes Torzsára, de még ugyanez évben meghívták Lugosra az egész Krassó-Szörénymegyére kiterjedő missiói körrel. 1864-ben választotta meg egyhangu bizalomnyilvánítással az ujvidéki egyház lelkészévé. Ez az egyház akkoriban a legkisebb s a legelhanyagoltabb bácskai egyházaknak egyike volt. Belső egyenetlenkedés s nemzetiségi viszályok végpusztulással fenyegették az egységes hitéletet. Veszélyeztetve volt a külső fennmaradás is, mert a 380 német s 460 tót lelket számláló egyház már a tönk szélén állott, 6000 kor. tartozás nehezédvén rája, mely után 12 százalékos kamatot fizetett! A lelkész fizetése akkor 800 korona s 2 szobás lakás volt. *Belohorszky Gábor* buzgó, soha nem lankadó, hitteljes, türelmes és céltudatos működése új életet öntött a már-már halódó egyházba. »Küzdj és bízz bizzál!« — e jelszóval kezdte meg hivatását s ha a nemzetiségi súrlódások időközönként veszélyezteték a 2. egyház együttmaradását, szüntelen ott volt az ő szeretett János apostolának szent parancsával: filioli, diligete alter utrum! S az Isten nevében megkezdett munkát Isten áldása kísérte. Az egyházközség lélekszáma 840-ről felszaporodott 3533-ra! Kis zsigiskolája rendes 4 tanerővel bíró népiskolává fejlődött; van tágas, szép paplaka, diszes temploma, viszonyai rendezettek. Csakhogy ennek az elérésére egy emberöltő kellett, egy hosszú félszázadnak szakadatlan munkája s ezernyi küzdelme!

Természetes, hogy *Belohorszky Gábor* kiváló egyénisége csakhamar feléje fordította az egyházmegye figyelmét is, mely elébb körlelkészszé, majd főjegyzővé, 1870-ben esperessé, s 1873. jun. 10-én főesperessé választotta. Az esperességben ugyancsak zavaros viszonyokat talált. A lelkésztestvérek bizalmatlanok voltak egymással szemben, a közgyűlések tanácskozásai, jegyzőkönyvei, a főesperes levelezése 3 nyelven vezették. S mindannak dacára itt is nemzetiségi torzalkodások bontották meg nemcsak a nyugodt kormányzás lehetőségét, de a valláserkölcsei élet fejlesztését is. Érdekesen jellemzi maga *Belohorszky Gábor* ezen helyzetet, s az avval szemben szükségnek vélt állásfoglalását abban a visszapillantásban, melyet főesperességének 25 éves jubileuma alkalmával

(1898. jun. 10.) tartott.*) »En — mondja — háládatlan szerepre, t. i. a közvetítő szerepére vállalkoztam s igyekeztem odaterjedt, hogy a kedélyeket lecsillapítsam, a politikai törekvéseket ellensúlyozzam, az esperesség kettéválasztását minden áron megakadályozzam hangsúlyozván, hogy célunk, feladatunk nem lehet más, mint a vallás-erkölcsi élet fejlesztése, az egyházmegye jó hírnevének megőrzése, a gyakran hangoztatott »nem eléggé megbízható hazafiság« gyanújának *férfiás, alkotmány és nemzethű* fellépés által való paralizálása, illetve kiküszöbölése.«

S ezen célját el is érte. Bár nem sikerült a szerémi egyházakat az esperesség kötelékében megtartani, de tagadhatatlan tény, hogy a bácsi egyházmegye, melynek ma is ő áll az élén, *Belohorszky* Gábor kormányzata alatt lett azzá, ami ma: tekintélyes, előkelő, rendezett egyházmegye, »melyben a haza és egyház iránti szeretei minden cselekvésnek az iránytűje.*)

Bokros s el nem évülő érdemei elismeréséül 1898. jun. 10-én ünnepelte meg az egyházmegye főesp. hivataloskodásának 25 éves jubileumát impozáns külső fényvel s meleg benső szeretettel. 1904-ben pedig az ujvidéki egyház részesítette megérdemelt ovációkban, ottani lelkipásztorkodásának 40-ik évfordulója alkalmából. Mindkét esetben részt kértek az ünnepelésből Ujvidék sz. kir. városának hatóságai és testületei, kik a közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül hozták el hálájuk legőszintébb elismerését. — Mindezen kiváló érdemei elismerésre találtak legfelsőbb helyen is, amennyiben Ófelsége a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A múlt év június hóban Ujvidéken tartott egyházmegyei közgyűlés csendben, de meleg szeretettel ünnepelte főesp. működésének 35-ik évfordulója alkalmából.

Félszázados lelkészi jubileumára az ujvidéki egyház s az egyházmegye is előkészületeket tett. Az egyház nagyobb összeget szavazott meg az ünnepély külső fényének emelésére s miután ápr. 11-e épp husvétra esett, amidőn a lelkészek gyülekezeteiket el nem hagyhatják, május 6-át tűzték ki az ünnepély megtartásának határnapjául. Amde tekintettel azon súlyos csapásra, mely veje, povachti Rosenzweig Ferdinánd cs. és kir. vártüzér-főhadnagy a múlt hóban bekövetkezett halálával egész családját mély gyászba borította, *Belohorszky Gábor* ki akar térni minden ünneptetés elől.

De akár meg lesz a jubileum, akár nem, csak kötelességet teljesítünk, amidőn egyházunk ezen kiváló munkásának érdemeiről e helyütt megemlékezünk s őszinte szívből kívánjuk, hogy a Mindenható még számos esztendőig tartsa meg, lankadatlan testi s lelki erőben a közegyház javára! Mi többiek pedig tanuljunk tőle lankadatlan munkát s az Urban gyökerező életet!

I. L.

Az országos ág. hitv. ev. tanáregyesület közgyűlése.

Isteni tisztelet.

A tanáregyesület szakosztályainak ülésén a tagok már teljes számban voltak együtt. Másnap korán reggel

*) L. Bierbrunner G. A bács—szerémi ág. hitv. ev. egyházmegye monografiája. 40 I

*) L. I. m. 41. i

mindenki talpon volt, hogy az isteni tiszteleten, a melylyel a közgyűlés kezdődik, mindenki ott legyen. Míg előző napon szakadt az áldást hozó tavaszi eső, most kiderült az ég; az esőt azonban felváltotta a Pozsonyban gyakori éles szél. Ez azonban nem tartott vissza senkit attól, hogy a Bél Mátyás-utcai nagy templomba, az isteni tiszteletre el ne menjen, fél 9 órakor megszólalt az orgona s a gyülekezet közös énekével az isteni tisztelet megkezdődött. Az ének után Leffler Sámuel, nyíregyházi igazgató imádkozott. Jól esett megnyerő alakját az oltár előtt látnunk. Eddig a kiváló lelkes tanárt, a társadalom vezető munkását láttuk benne, most megismertük a kiváló praedicatorot, aki választékos, de mégis keresetlen előadásával, szép magyar nyelvvel, főképen pedig igazi vallásos szellemével szíveinkhez férközött s mindnyájunkat Istenhez emelt. Áhitatos csendben imádkozott itt gyülekezetével a lelkész s a felbuzdult lelkek az ima után még buzgóbban énekelték Luther diadal énekét.

Közgyűlés.

A közgyűlés kilenc órakor kezdődött. A liceum tágas tornacsarnoka a gyűlés kezdetére megtelt érdeklődőkkel. A vendégek sorában ott láttuk az egyház részéről dr. Dobrovits Mátyás kir. tanácsos, pozsonyi egyházfelügyelőt, Sziklay Ottó országyűlési képviselőt, Hollerung Károly és Ebner Gusztáv esperest, Schmidt K. Jenő, Pröhle Károly lelkészt, br. Podmaniczky Pál s. lelkészt, a pozsonyi ev. iskolák tanári testületét, az Orsz. középiskolai tanáregyesület képviselőit, az Orsz. ref. tanáregyesületben Sinka Sándor alelnököt, a pozsonyi főreáliskola képviselőit, Albrecht János igazgatót, a pozsonyi felsőkereskedelmi iskola részéről Szojka igazgatót stb.

Az emelvényen elhelyezett zöld asztalnál Mágócsy Dietz Sándor elnök, a vendéglátó egyház felügyelője, a testvér tanáregyesületek képviselői, az előadók és a titkár foglaltak helyet. Az első széksorokat a nők foglalták el, akik ez alkalommal is nagy számban vettek részt e komoly jellegű gyűlésen. A modori leányiskola tanárnői teljes számban jelentek meg. Sokan a tanárok közül elhozták nejeiket, leányaikat. A jó példát a következő közgyűléseken bizonyára még többen fogják követni.

Az elnök szép beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Melegen üdvözölte a vendégeket; örömeinek adott kifejezést a feletti, hogy közgyűlésünket az evangélikus kultúra e tiszteletreméltó göcpontjában tarthatjuk meg, lelkesen aposztrofálta a pozsonyi egyházat, a mely áldozatkészségben, hithűségben s az iskolaügy felkarolásában évszázadokon előljárt, majd reámutatott arra az örvendetes tényre, hogy egyesületünk rövid fennállása óta számos tanujelét adta életképességének, különösen kiemelte azt a munkásságot, a melyet a szakosztályi ügyek előkészítésében a tagok kifejtettek, reámutatott arra is, hogy a hivatalos egyház is méltányolja e munkásságot s azt az intellektualis erőt, amely itt tömörült, örömmel mutatott rá a nyíregyházi egyház áldozatkészségére, amely elsőnek lépett az alapító tagok sorába. Bárha e szép példát mások is követnék. Beszédét így fejezte be: »Az Ó nevében le kell vetnünk a hálót, nem csüggedve, fáradhatatlanul és akkor egyesületünk céljait elérve virágozni fog hazánk, egyházunk s mindnyájunk örömeire. Abban a reményben, hogy törekvéseinknek meg lesz a kívánt sikere az Országos ág. hitv. ev. Tanáregyesület második közgyűlését megnyitom.«

A nagy tetszéssel és lelkes éljenzéssel fogadott megnyitó után egymásután emelkedtek fel helyeikről Dr. Dobrovits Mátyás, Pirchala Imre és Sinka Sándor, akik tartalmas beszédekben üdvözölték küldőik nevében az egyesületet.

A szíves üdvözlő szavak meleg fogadtatásra találtak. Az elnök köszönő szavai után következtek az előadások.

Az elsőben Hirschmann Nándor pozsonyi liceumi igazgató, «A család közreműködése a nevelés munkájában» címmel jellemző vonásokkal ismertette a gyermekek különböző és legtöbbször minden vezetés nélkül való fejlődését az iskolába kerülés előtt. Azután főleg a középiskolai tanulónak és családjának az iskolához való viszonyával foglalkozott. Megjegyezte, hogy egyes családokban túlságosan sokat követelnek a gyermektől, másutt meg nagy az elnézés. A család érdeke, hogy kikérje a tanárok tárgyilagos véleményét. De vegyék ezt a véleményt a szülők komolyan, mert nem ritkaság, hogy otthon leszólják a tanárokat és iskolát s ezzel megingatják a gyermekben a tekintély iránt való tiszteletet. Arról is megemlékezik, hogy a szülőknek sokszor nehéz anyagi viszonyokkal kell küzdeniök és ez a küzdelem elvonja figyelmüket a gyermekneveléstől. A család helyzetének javítása ezért fontos pedagógiai kérdés is.

A második felolvasó Hetvényi Lajos soproni liceumi vallás tanár, »A valláserkölcsei nevelés előbbrevitelének kérdéseiről« értekezett. Abból indult ki, hogy ma ellentétes irányú világnézetek küzdenek egymással s nem helyes az a felfogás, hogy az ifjúságot el kell zárni a külső, eleven, fejlődő világtól; arra kell törekednünk, hogy az ifjában ellenálló jellemet neveljünk, kiemeli ebben a vallás jelentőségét. De csak olyan vallás tanítás való az iskolába, mely nem hirdet felekezeti gyűlölséget. Szól még az ifjúsági vallásos egyesületek létesítéséről is.

A harmadik felolvasó Brand Vilma, a modori polgári leányiskola igazgatója. «Egy új angol-német iskolatípus — internátus — körében szerzett tapasztalatok» címmel ismertette a növendékek életét egy svájci internátusban, ahol nemcsak a szabadban mozognak, sportolnak, hanem különböző ipart is űznek. A fiú- és leányinternátusok növendékei többször találkoznak, közös kirándulásokat és színelőadásokat rendeznek. Sok kedves vonással ismerteti az ott tapasztalt viszonyokat a felolvasó, kinek az elnök mondott munkájáért köszönetet.

Végül Hamvas József, pozsonyi liceumi tanár olvasott föl «Az ifjúsági lapokról.» Megemlékezett a magyar ifjúsági lapok történetéről és kiemelte, hogy amíg felekezeti jelleggel nem bíró nagyobb ifjúsági lapok voltak, a protestáns tanárvilág nem gondolt külön lap kiadására. Amióta azonban ezek a lapok megszűntek és felekezeti ifjúsági folyóiratok keletkeztek, aktuális lett ez a kérdés. Ismerteti egy ifjúsági lap költségvetési tervét és ilyen lap szellemi berendezését. Ebben első követelése, hogy e megindítandó lap az evangéliumi szellemnek álljon szolgálatában; a felekezeti keszűtől azonban távol álljon.

A felolvasásoknak állandóan nagy hallgatóságuk volt, ami az előadók érdemének tudható be. Az elnök valóban a hallgatóság véleményét tolmácsolta, amidőn az előadóknak köszönetet mondott értékes közreműködésükért.

Ezután hivatalos ügyek következtek.

Gömör János titkár bemutatta évi jelentését az egyesület működéséről. A tagok száma jelentékeny-n

szaporodott; jóformán minden evangélikus tanár tagja az egyesületnek. Ez év még mindig a szervezkedéssel telt el. Október hó 7-én megalakult a választmány, ugyanekkor a főiskolai és középiskolai szakosztály. A főiskolai szakosztály elnöke dr. Masznyik Endre, a középiskolai szakosztály elnöke Fischer Miklós lett. Mindkét szakosztály gazdag munkaprogramot dolgozott ki. E munkaprogramot megküldték a tagoknak s az egy intézetben működő tagok ezt megbeszélték s a munkaprogram-pontokra vonatkozó véleményüket az elnökséggel közölték, a mely aztán előadókról gondoskodott. Ily előkészítés után gyűltek egybe a mai közgyűlés idején a szakosztályok is. Az egyetemes egyházi közgyűlés már e szakosztályokhoz utalta a vallás tanítási tervhez készült Utasításokat bírálat végett. Az egyesület memorandumot intézett a vallás és közoktatásiügyi miniszterhez a jogakadémiai és középiskolai tanárok fizetésrendezése ügyében. Az egyesület buzgó elnöke személyesen interveniált a miniszternél az általi középiskolai tanári állások betöltésére vonatkozó pályázat formájának megváltoztatása végett. Szóval az egyesület mindenre kiterjedő, valóban sokoldalú munkát végzett. A múlt esztendő tanulságai az egyesület létjogosultsága mellett bizonyítanak.

Ezután a számvizsgáló bizottság tette meg jelentését. Az egyesület kevés jövedelmi forrással rendelkezik. Üdvös volna, ha az egyházkerületek, fenntartó hatóságok méltányolván az egyesület nagy missióját, belépnének az alapító tagok sorába. Intelligens elemekből álló egyesületünk megfelelő anyagi eszközökkel nagy szolgálatokat tehetne evangélikus tanügyünknek s ezzel egyházunknak. Dr. Szigethy Lajos pénztárosnak a közgyűlés a felmentvényt megadta s buzgó fáradozásáért köszönetet mondott.

Sorra kerültek ezután a szakosztályi ügyek. A szakosztályok javaslatait a közgyűlés magáévá tette.

Leffler Sámuel, a nyíregyházi egyház másodfelügyelője szép beszédben hívta meg az egyesületet a jövő évre Nyíregyházára. A közgyűlés a meghívást örömmel és köszönettel elfogadta.

Ezután az elnök meleg szavakban mondott köszönetet mindazoknak, akik a közgyűlés sikerét közreműködésükkel előmozdították. De különösen melegséggel emlékezett meg a pozsonyi egyházról, annak nagyérdemű felügyelőjéről és Hirschmann Nándorról, a rendező bizottság alelnökéről. E két lelkes férfiúnak valóban lekötöztette a tanár egyesület; fáradozásainak, páratlan figyelmességüknek köszönhető, hogy a pozsonyi szép napok felejthetetlenek maradnak a résztvevőkre.

Pröhle Károly lelkész és Hirschman Nándor tetszéssel kísért beszédben tolmácsolták a pozsonyi egyház örömét afelett, hogy az egyesület Pozsonyban tartotta közgyűlését.

Végül Gyalog István bonyhádi igazgató szívből jövő szép szavakban tolmácsolta az egyesület köszönetét az elnök előtt, aki valóban önzetlenül, lelkesen fáradozik az egyesület felvirágzása érdekében, s akinek elsősorban köszönhető a közgyűlés szép lefolyása. Ezzel a közgyűlés az elnök lelkes éltetésével véget ért.

A közgyűlés berekesztése után fényes bankett volt a Magyar király szálló nagytermében, ahol jó sokáig együtt maradt emelkedett hangulatban a vig társaság.

Kirándulás.

A közgyűlés tagjainak nagy része másnap átrándult egy pár napra Bécsbe. Nem egy professor — fel-

használván a kedvező alkalmat — a tanulmányainak megfelelő muzeumokat stb. kereste fel s így a kirándulás is komoly munkában telt el.

*

Az Országos ág. hitv. ev. Tanáregyesület második évi közgyűlése lélekemelő, szép lefolyású volt. A tartalmas előadások, a gondosan előkészített szakülések, az evangélikus tanügy iránt való meleg érdeklődés, a tagok között kifejlődött testvéries érzés a közegyházra nézve is értékessé tették a tanárok e közgyűlését. Bizalommal nézünk az egyesület jövője elé.

(Vége.)

Köriirat

a magyarországi ág. hitv. ev. egyházközségekhez.

A nyiregyházi ev. egyház az összes egyházközségekhez nagyfontosságú köriiratot intéz. Az irat célja: meggyőző bizonyítékokkal igazolni, hogy az államsegély közegyházunk javára sokkal eredményesebben is felhasználható, mint a hogy arra egyetemes közgyűlésünk múlt évi határozata ad utasítást. Balla Jenő, a nyiregyházi egyház fáradhatatlan buzgalma új felügyelője, e köriirat szerzője, beható vizsgálat, minden oldalra kiterjedő tanulmány tárgyává tette az államsegély megosztásának nagyfontosságú ügyét s munkálata, mely most már köriirat alakjában jut egyházközségeink vezetőinek kezébe, a nyiregyházi egyház képviselőtestülete részéről osztatlan tetszéssel fogadtatott. Csak kötelességet teljesítünk, amikor e fontos kérdés beható vizsgálatára ezúton is felhívjuk olvasóközönségünk figyelmét.

A köriirat ekként hangzik:

I. Történeti előzmények.

A magyarországi ág. hitv. evangélikus és a református egyházak közös bizottsága az 1904. év elején az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtása tárgyában emlékiratot nyújtott be az akkori kormányhoz.

Az emlékirat az 1848. évi XX. t.-c. 2. és 3. §§-aival összefüggő kérdéseket két részben: »Jog-egyenlőség és viszonyosság« és »Dotáció« cím alatt tárgyalta.

Az akkori kormányelnöknek az 1904. évi október hó 20-án 4972. M. E. szám alatt kelt leirata a közös bizottságot az emlékirat első részében felsorolt konkrét kérdésekre nézve elvi kijelentéssel egyelőre megnyugtatta. Az állami dotáció kérdésében a tárgyalások folyamát gróf Apponyi Alberti vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur az 1906. évi június hó 9-én kelt 48848—1906. számú leiratával vette fel újból az 1848. évi XX. t.-c. 3-ik §-ának rendelkezéseire való utalással, amely szakasz szerint a vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségletei közálladalmi költségek által fedezendők.

Ezen vallás- és közoktatásügyi miniszteri leirat szavai szerint míg egyrészt „ismeretesek a magyarországi két protestáns egyház aránytalanul magas és az egyház híveinek vállaira sulyosan nehezedeő egyházi adózás és egyéb egyházi költségekterhek,“ másrészt

méltányolandó az a tagadhatatlanul kiváló tény, hogy a magyarországi két protestáns egyház a terhes egyházi adózási viszonyok között, korlátoltabb anyagi helyzete dacára is, a nemzeti közművelődés minden tényezőjével egy vonalban és egy irányban halad.

Mindezekre való figyelemmel kezdeményezni kívánta a miniszter ur az 1848. XX. t.-c. végrehajtását a törvény szellemében való állandó rendezéssel s kijelentette, hogy hajlandó a magyarországi ág. hitv. evangélikus és ev. református egyházaknak az 1848. XX. t.-c. 3-ik §-a értelmében leendő állami segélyezése fedezéséül a közös bizottság 1904. évi emlékiratának »Dotáció« című részében felsorolt célok közül első sorban az egyházi adózás rendezésére, illetőleg a hívők fej- és vagyoni adózásában mutatkozó túlterheltségének megszüntetésére, az egyházi közigazgatás költségeire, — az országos lelkészi nyugdíjintézet segélyezésére a vallás- és közoktatásügyi miniszteri tárca költségvetésében az eddigi dotációkon felül évenkénti 3 millió korona segélyt rendszeresíteni akkép, hogy ebből egy millió már az 1907. évi állami költségvetésbe vétessék fel, egy további millió az 1908-ik évibe, az 1909. évi költségvetésbe pedig már az egész három millió.

Mielőtt azonban ebben az irányban intézkedett volna, felkérte a közös bizottságot annak számszerű megjelölésére, hogy a tervezett államsegély miként osztassék meg a két protestáns egyház között?

A két protestáns egyház közös bizottsága az 1905. évi június hó 19-én kelt válaszában köszönettel vette tudomásul a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur leiratában foglaltakat s teljes egyetértését fejezte ki ama sorrendet illetőleg is, amely szerint az államsegély címén folyósítandó újabb összegek első sorban az egyházi adózás rendezésére, illetőleg a hívők fej- és vagyoni adózásában mutatkozó túlterheltségének megszüntetésére, továbbá az egyházi közigazgatás költségeire és az országos lelkészi nyugdíjintézet dotációjára legyenek fordítandók. Az államsegélynek a két prot. egyház között miképen leendő szétosztása tekintetében a közös bizottság arra való utalással, hogy az 1900-iki népszámláláskor a magyar református egyháznak 2.518,696 tagja, a magyarországi ág. hitv. evangélikus egyháznak pedig 1.085,603 tagja volt, azt a kérést terjesztette elő, hogy az államsegély minden egy millió koronájából a református egyháznak 698,800 korona, az ág. hitv. evang. egyháznak pedig 301,200 korona utalványoztassék ki.

Az államsegély ezen megosztási arány szerint utaltatott ki a két egyháznak.

Kapott tehát, illetve kap magyarországi ág. hitv. evangélikus egyházunk az 1907. évben 301,200 koronát, az 1908-ik évben 602,400 koronát, az 1909. évtől kezdődőleg pedig 903,600 koronát.

II. Az államsegély felhasználása.

Hogy a református egyház miként használta fel az államsegélyből részére jutó hányadot, az szorosabb értelemben véve ugyan nem tartozik reánk ág. hitv. evangélikusokra, tájékozásul és összehasonlítás végett azonban felemlítjük, hogy a teljes három millióból a református egyháznak jutó 2.096,400 korona felosztása a miniszteri leiratban és a közös bizottság válaszában megszabott három cél között a következő:

1. Az egyházi adózás rendezésére 1.467,480 K
2. Az egyházi közig. költségeire . . . 228,920 „
3. Az országos lelkészi nyugdíjintézet segélyezésére 400,000 „

Osszesen: 2.096,400 K

Budapest ny. p. u. — Bázisra ³	7
Budapest ny. p. u.	Budapest ny. p. u.
Szegedről	Szegedről
éjjel	éjjel
2	10
10	15
101802	710
Bázisra	700
d. e.	d. e.
9	25
Temesvár-Orsova vagy vizont	4 80
" -Bukarest v.	12 80
	3 60
	—

18. szám.

EVANGELIKUS ÖRÁLLÓ

1909. április 29.

81187
számhoz.

Magyar királyi államvasutak.

Hálókosik közlekedése a m. kir. államvasutak vonalain 1909. május 1-től kezdve.

Tétel	I. H A L L O K O C S I K				E r k e z i k				H á l ó k o s i p ó t j e g y e k á r n i			
	V o n a l	honnán	I n d u l		hová	E r k e z i k		vonatrész	H á l ó k o s i p ó t j e g y e k á r n i		H á l ó k o s i p ó t j e g y e k á r n i	
			óra	perc		óra	perc		kor.	fil.	kor.	fil.
1	Budapest keleti p. u.—Wien Bruck—Királyhidán át	Budapest k. p. u. Wienből	éjjel 10 30 éjjel 10 00	12 11	Wienbe Budapest k. p. u.	reg. 6 32 reg. 6 25	Budapest k. p. u. Wien vagy viszont	kor. 9 60	fil. 7 20	kor.	fil.	
2	Budapest nyugati p. u.—Wien Marcheggén át	Budapest ny. p. u. Wienből	éjjel 10 00 éjjel 11 00	110 117	Wienbe Budapest ny. p. u.	reg. 6 20 reg. 7 40	Budapest nyugati p. u. Wien vagy viszont	kor.	fil.	kor.	fil.	
3	Budapest nyugati p. u.—Brassó	Budapest ny. p. u. Brassóból	este 9 10 d. u. 2 14	502 501	Brassóba Budapest ny. p. u.	n. u. 1 44 reg. 7 30	Bpest-k. p. u.-Brassó v. viszont " " -Kolozsvár " " Kolozsvár-Brassó v. visz. nappal	kor.	fil.	kor.	fil.	
4	Budapest k. p. u.—Bukarest ¹ Arad—Piski—Predealon át	Budapest k. p. u. Bukarestről Predealról	d. u. 2 00 d. u. 5 30 este 9 12	602	Predealra Bukarestbe Budapest k. p. u.	reg. 6 11 d. e. 11 20 d. u. 1 15	Bpest k. p. u.-Bucarest v. viszont " " -Predeal " " " " -Brassó " " " " -Arad " "	kor.	fil.	kor.	fil.	
5	Budapest k. p. u.—Piski (saját) ²	Budapest k. p. u. Piskiről	este 9 30 d. u. 4 12	608 607	Piskire Budapest k. p. u.	d. e. 10 52 reg. 6 05	Bpest k. p. u.-Piski vagy viszont Arad Bukarest v. visz. Predeal v. visz. Brassó v. visz.	kor.	fil.	kor.	fil.	
6	Budapest ny. p. u.—Bukarest Temesvár—Verciorován át	Budapest ny. p. u. Bukarestről Verciorováról	d. u. 2 40 d. u. 5 55 éjjel 2 13	704	Verciorovára Bukarestbe Budapest ny. p. u.	éjjel 1 24 d. e. 11 50 d. u. 1 25	Bpest-ny. p. u. Bukarest v. visz. " " -Orsova " " " " -Temesv. " " " " -Temesv. " napal	kor.	fil.	kor.	fil.	
7	Budapest ny. p. u.—Bázias ³	Budapest ny. p. u. Szegedről	éjjel 10 15 éjjel 10 1802	706 710	Budapest ny. p. u. Báziasra	d. e. 9 25	Temesvár-Orsova vagy viszont " -Bukarest v.	kor.	fil.	kor.	fil.	

Étkezőkocsik közlekedése a M. A. V. vonalain 1909. május 1-től kezdve.

Tétel	V O N A L	I n d u l		E r k e z i k				
		h o n n a n		h o v á				
		óra	perc	óra	perc			
1	Budapest keleti p. u. — Wien Bruck — Kiriályhidán át	Budapest keleti p. u.-ról	2 05	Wienbe	4	4	este	6 40
2	Budapest keleti p. u. — Wien Bruck — Kiriályhidán át	Wienből	d. u. 8 50	Budapest keleti p. u.-ra	1	1	d. u.	1 80
3	Budapest nyugoti pályaudvar — Wien Marcheggén át	Budapest keleti p. u.-ról	d. e. 9 20	Wienbe	2	2	d. u.	2 08
4	Budapest nyugoti pályaudvar — Wien Marcheggén át	Wienből	d. u. 2 10	Budapest keleti p. u.-ra	3	3	este	7 05
5	Budapest nyugoti pályaudvar — Wien Marcheggén át	Budapest nyugoti p. u.-ról	d. e. 5 15	Wienbe	108	108	este	9 35
6	Budapest nyugoti pályaudvar — Wien Marcheggén át	Wienből	d. u. 9 05	Budapest nyug. p. u.-ra	103	104	d. u.	1 40
7	Budapest nyugoti pályaudvar — Kolozsvár	Budapest keleti p. u.-ról	reg. 7 55	Wienbe	107	106	d. u.	12 15
8	Kolozsvár — Brassó	Wienből	d. u. 4 50	Budapest nyug. p. u.-ra	106	105	este	9 05
9	Budapest nyugoti p. u. — Karánsobes	Budapest nyugoti p. u.-ról	d. u. 2 30	Wienbe	105	105	este	6 55
10	Budapest keleti pályaudvar — Piski	Wienből	d. u. 2 55	Budapest nyug. p. u.-ra	104	103	e-este	7 10
11	Budapest keleti pályaudvar — Zimony	Budapest nyugoti p. u.-ról	d. u. 2 00	Kolozsvárra	504	504	éjjel	10 30
12	Budapest keleti pályaudvar — Fiume	Kolozsvárról	reg. 5 20	Budapest nyug. p. u.-ra	503	502	d. u.	1 50
13	Budapest keleti pályaudvar — Zágráb	Brassó	reg. 6 11	Brassóra	502	501	d. u.	1 44
14	Budapest keleti p. u. — Sátorajajhely	Budapest nyug. p. u.-ról	d. u. 2 14	Kolozsvárra	704	704	éjjel	10 50
15	Budapest ny. p. u. — Zsolna (VI/15-től IX/15-ig Kassáig, Lásd a 16. tételt)	Karánsobesről	d. u. 2 40	Karánsobesre	703	703	éjjel	10 27
16	Budapest ny. p. u. — Kassa Zsolna, Poprád felkáról, csak jun. 15-től szept. 15-ig	Budapest keleti p. u.-ról	reg. 5 28	Budapest ny. p. u.-ra	602	602	d. u.	1 25
17	Budapest nyugoti pályaudvar — Pozsony	Piskiről	d. u. 2 00	Piskire	601	601	éjjel	10 01
		Budapest keleti p. u.-ról	reg. 5 08	Budapest keleti p. u.-ra	904	904	d. u.	1 15
		Zimonyból	d. u. 3 20	Zimonyba	903	903	éjjel	10 18
		Budapest keleti p. u.-ról	reg. 7 10	Zimonyba	906	906	d. u.	1 05
		Fiumeből	d. u. 2 52	Budapest keleti p. u.-ra	905	905	d. u.	1 53
		Zágrábból	reg. 7 00	Fiuméba	1002	1002	éjjel	10 00
		Sátorajajhelyről	reg. 7 55	Zágrábra	1001	1001	este	7 52
		Zsolnárról	d. u. 4 10	Budapest keleti p. u.-ra	1005	1005	este	9 35
		Orsováról	reg. 4 48	Sátorajajhelyre	402	402	éjjel	11 34
		Pozsonyól	reg. 7 35	Zsolnára	408	408	d. u.	12 15
			d. u. 4 39	Budapest keleti p. u.-ra	1404	1404	este	9 55
			reg. 7 05	Pozsonyba	1405	1405	d. u.	1 33
			d. u. 3 20	Budapest nyug. p. u.-ra	1405	1404	este	9 45
			reg. 7 05		1404	1404		
			reg. 7 22		1405	1405		
			este 6 50		1406	1406		
			reg. 6 10		111	1404		

III. Buffet-kocsik.

1	Budapest nyug. p. u. — Debreczen	Budapest nyug. p. u.-ról	reg. 6 55	Debreczenbe	1701	1701	d. u.	12 08
2	Budapest keleti pályaudvar — Csap	Debreczenből	d. u. 4 42	Budapest nyug. p. u.-ra	511	511	este	9 55
3	Budapest keleti pályaudvar — Kassa	Csapról	d. u. 2 15	Csapra	410	410	este	9 39
4	Budapest k. p. u. — Kassa VI/15-től IX/15-ig	Budapest keleti p. u.-ról	reg. 5 23	Budapest keleti p. u.-ra	451	451	d. u.	1 00
5	Poprád felkáról, csak IV/15-től IX/15-ig	Budapest keleti p. u.-ról	reg. 6 50	Kassára	1502	1502	d. e.	11 44
6	Budapest nyugoti pályaudvar — Orsova	Kassáról	d. u. 5 21	Budapest keleti p. u.-ra	1503	1503	este	10 20
		Budapest keleti p. u.-ról	d. u. 1 50	Kassára	1504	1504	este	7 00
		Poprád felkáról	d. e. 8 50	Budapest keleti p. u.-ra	1501	1501	d. u.	1 55
		Orsováról	d. u. 1 50	Poprád felkárára	1504	1504	este	9 32
			reg. 6 30	Budapest keleti p. u.-ra	5	1501	d. u.	1 05
			d. e. 9 40	Orsovára	708	708	este	7 18
			d. e. 8 16	Budapest nyug. p. u.-ra	707	707	este	6 35

JEGYZET: Az étkező- és buffet-kocsik étkező-termeit I. vagy II. oszt. menetjeggyel bíró utasok vehetik igénybe külön illeték fizetése nélkül.

A buffet-kocsikban levő üléshelyekkel bíró különszakasok azonban csak I. osztályra érvényes menetjegyekkel illetve menetigazolványokkal bíró utasok által használhatók.

8	Budapest ny. p. u.—Oravica. ⁴	Budapest ny. p. u.	Báziásról	este 4 28	709	Budapest ny. p. u.	reg. 7 15	Budapest-Versec vagy viszont	9 60	7 20
				este 10 15	710	Oravica	d. e. 10 20	" Oravica v. "	9 60	7 20
					5802					
					5801					
				d. u. 3 26	1803	Budapest ny. p. u.	reg. 7 15			
9	Budapest keleti p. u.—Fiume Ujdombovár—Zágrábbon át	Budapest k. p. u. Fiuméből	Oravica	este 9 00	1006	Fiuméba	d. e. 9 55	Bpest k. p. u.-Fiume v. viszont	12 00	9 00
				este 6 00	1003	Budapest k. p. u.	reg. 7 50	" " -Zágráb v. "	9 60	7 20
10	Budapest keleti p. u.—Fiume Ujdombovár—Zágrábbon át v.	Budapest k. p. u. Fiuméből	Budapest k. p. u.	d. u. 4 10	1004	Fiuméba	reg. 4 55			
				éjjel 10 40	1005	Budapest k. p. u.	d. u. 12 15			
11	Budapest keleti p. u.—Zágráb ⁵ Ujdombováron át (saját)	Budapest k. p. u. Zágrábból	Budapest k. p. u.	éjjel 10 45	1010	Zágrábba	d. e. 9 55	Zágráb-Fiume vagy viszont	9 60	7 20
				este 7 42	1007	Budapest k. p. u.	d. e. 9 05			
12	Budapest k. p. u.—Poprádfelk ⁶ Kassán át vegyes	Budapest k. p. u. Kassáról	Budapest k. p. u.	este 10 00	1506	Poprádfelkára	reg. 5 55	Bpest k. p. u.-Poprád-Felk. v. visz.	9 60	7 20
				reg. 3 35	20			" " -Kassa vagy viszont	9 60	7 20
				este 1 40	21	Budapest k. p. u.	reg. 7 00			
				éjjel 1 10	1505					
13	Budapest k. p. u.—Tátralomnic ⁷ Kassán át (vegyes)	Budapest k. p. u. Kassáról	Budapest k. p. u.	éjjel 10 00	1506	Tátralomnicra	reg. 7 05	Budapest keleti p. u. Tátra Lomnic vagy viszont	9 60	7 20
				reg. 3 35	20					
				este 8 53	815	Budapest k. p. u.	reg. 7 00			
				éjjel 1 10	1505	Berlinbe	d. e. 11 16	Bpest ny. p. u.-Berlin v. viszont	13 00	10 20
14	Budapest nyugati p. u.—Berlin	Budapest ny. p. u. Berlinből	Budapest ny. p. u.	este 6 50	1406	Budapest ny. p. u.	d. e. 9 30	" " -Breslau v. visz.	11 20	9 —
				d. u. 4 36	1403	Budapest ny. p. u.	d. e. 9 30	" " -Oderberg v. visz.	9 50	7 —
				d. u. 3 20	904	Konstantinápolyba	reg. 7 47	Bpest k. p. u.-Belgrád v. visz.	6 00	4 50
15	Budapest k. p. u.—Konstanti- nápoly	Budapest k. p. u. Konstantinápolyból	Budapest k. p. u.	este 7 53	903	Budapest k. p. u.	d. u. 1 05	" " -Konstantinápoly v. viszont	29 00	21 25

A hátkorcsik csak I. vagy II. oszt. menetjegyekkel bíró utasok által megfélélt pótdíj váltása mellett használhatók.

- 1.) Csak június hó 1-től kezdve közlekedik. Brüsszel tóra csak I. oszt. menetjegyekkel vehető igénybe.
- 2.) Csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe.

3.) Június hó 1-től kezdve augusztus hó 31-ig Oravicáig és onnan közlekedik (I. 8-ik tétel.)

- 4.) Csak június hó 1-től kezdve bevizálóg augusztus hó 31-ig.
- 5.) Csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe.
- 6.) Csak bez. június hó 30-ig és szeptember 15-től.
- 7.) Június hó 1-től bez. szeptember hó 14-ig.

A magyarországi ág. hitv. evangélikus egyháznak a három milliós állami segélyből jutó 903,600 korona mikénti felosztása tekintetében az 1908. évi egyetemes közgyűlés intézkedett.

Az egyetemes közgyűlés jegyzőkönyvének 46-ik pontja alatt meghozott határozat rendelkezései szerint a 903,600 korona a hármas cél között a következőképpen oszlik meg:

1. Az egyházi adózás rendezésére	415,400 K
2. Az egyházi közig. költségeire	187,000 „
3. Az egyetemes egyházi nyugdíjintézetre	301,200 „
Osszesen:	903,600 K

Ezen felosztás szerint tehát az államsegélyből az egyházi adózás rendezésére, illetőleg a hívők fej- és vagyoni adózásában mutatkozó túlterheltségének megszüntetésére *mindössze 415,400 korona jut.* A 903,600 koronát kitevő államsegély felénél is jóval kevesebb, 46 századrész sem egészen.

Hogy az államsegély első és legnyomatékosabb célja és indoka az egyházi adózási viszonyok rendezése, illetőleg a hívők fej- és vagyoni adózásában mutatkozó túlterheltségének megszüntetése, vagy legalább is enyhítése volt, az kitűnik nemcsak a miniszteri leiratban és a közös bizottság válaszában a hármas cél megjelölésénél tudatosan követett sorrendből, hanem a miniszteri leiratnak fentebb idézett bevezető soraiból is, amelyek mint közismeretű tényre mutatnak rá a két *protestáns egyház aránytalanul magas és az egyház hiveinek vállaira súlyosan nehezítő egyházi adózási viszonyaira*, mint olyanokra, amelyek az államsegély megadását elodázhatatlanná tették.

Kétséget sem szenvedhet tehát, hogy *az államsegély első sorban és legalább is egészen addig a határig az egyházi adózás rendezésére fordítandó*, ameddig ezt a másik két cél számára nélkülözhetlen rész megengedi.

Felmerül ennél fogva az a kérdés, volt-e és van-e szükség arra, hogy a másik két cél számára, vagyis az egyházi közigazgatás költségeire és az egyetemes egyházi nyugdíjintézet segélyezésére az államsegélyből *olyan tetemes rész, az államsegélynek több mint a fele, illetve több mint 54 századrésze kötéssék le?*

III. A közigazgatási költségek.

Az egyetemes közgyűlés határozata az egyházi közigazgatás költségeire a 903,600 korona államsegélyből 187,000 koronát rendelt.

Ezen 187.000 koronából az egyetemes egyházi közigazgatási költségekre 27,000 korona, az egyes egyházkerületekre egyenként 40—40.000 korona jut, amely összegből fedezendőek ugy az egyházkerületek, mint az egyházmegyék összes közigazgatási szükségletei.

Ismerve az egyház közigazgatása körül felmerülő tennivalók sokaságát s tudatában annak, hogy még az így nyert fedezetből sem díjazhatók az egyház közigazgatása körül fáradozó buzgó munkás férfiak úgy, mint azt munkásságuk, feladatuk fontossága megérdemelné és kívánatossá tenné: annál kevésbbé teszünk és tehetünk észrevételt a közigazgatási költségekre rendelt összegre, mert lehetővé tette egyszer s mindenkorra is, hogy az egyes egyházközségek a felettes egyházi hatóságok költségeihez való hozzájárulás alól felmentessenek.

IV. Az egyetemes egyházi nyugdíjintézet segélye.

Az egyetemes közgyűlés határozata értelmében az egyetemes egyházi nyugdíjintézet segélyezésére *rendelt évenkénti 301,200 koronát* ellenben *tulzottan soknak találjuk és az ellen kifogást emelünk.*

Ezen álláspontunk kellő megindokolása céljából kénytelenek vagyunk az egyetemes nyugdíjintézet ügyével részletesebben foglalkozni.

Felreértések elkerülése végett mindenek előtt kiemeljük és hangsúlyozzuk, hogy *az egyetemes nyugdíjintézetre vonatkozó szabályrendeletnek a nyugdíjintézet tagjai, valamint azoknak özvegyei és árvái részére igényeket és jogokat biztosító intézkedései ellen sem általánosságban, sem részleteiben nemcsak kifogást nem teszünk, de miként ezt később kifejthetünk, ezeket még növelni óhajtjuk.*

Nem teszünk tehát kifogást az ellen, hogy a nyugdíjintézet tagjai munkaképtelenség esetén már öt évi beszámítható szolgálati idő után nyugdíj jogosultsággal bírnak. Nem teszünk kifogást az ellen, hogy a legkisebb nyugdíja a lelkészeknek teljes 40 évi szolgálati idő után 2400 korona, illetve rövidebb szolgálati idő után munkaképtelenség esetén ennek megfelelő hányada legyen abban az esetben is, ha beszámítható javadalmazásuk 2400 koronánál kevesebb.

Nem teszünk kifogást az özvegyi ellátások, árva-neveltetési díjak, betegápolási díjak, temetési illetmények rendszeresítése és összege ellen sem.

Mindezekre vonatkozólag a szabályrendelet humanus intézkedéseit lelkészeink és családjaik érdekében állónak, de egyszer s mindenkorra üdvös kihatásaiban ev. egyházunk érdekében állónak találjuk és tartjuk.

Magának a nyugdíjintézetre vonatkozó szabályrendeletnek csupán azon intézkedéseit kifogásoljuk és tartjuk megváltoztatandóknak, egyszer s mindenkorra megváltoztathatóknak, amely szerint *a lelkészi nyugdíj maximuma 4800 koronában van megállapítva és hogy a nyugdíjintézeti tagok évi járuléka nyugdíjigényük 3 százalékában állapított meg.*

Ezeket a szabályrendeleti intézkedéseket *az érdekelt nyugdíjintézeti tagok javára* módosítandóknak véljük akként, hogy *a maximum vagy teljesen eltöröltessék, vagy jelentékenyen feljebb emeltessek; az évi járulék pedig 2 százalékra leszállítsassék.*

Ezen módosításokat annyival is inkább keresztülvihetőnek tartjuk, mert mint kimutatni szándékozunk, ezek a nyugdíjintézetre hátrányosnak tetsző módosítások mellett is még bőségesen módjában áll egyetemes egyházunknak a nyugdíjintézet évenkénti segélyezését jelentékenyen lejjebb szállítani és az ekként rendelkezésre maradó összeget tulajdonképeni céljukra fordítani.

Ezen, talán az első pillanatra merésznek tetsző állítás igazolására a következőket adhatjuk elő:

Az az egyetemes határozat, amely az államsegély megosztására vonatkozik, az ugynevezett matematikai mérlegen alapul. Ugyanezen matematikai mérlegen és az egyetemes határozaton alapul a nyugdíjintézeti szabályrendelet 37-ik §-a. Ezen 37-ik §-ban is feltüntetett részletezés szerint, az egyetemes egyház az 1907. és 1908. évekre felvett államsegélyből egyszer s mindenkorra 301,200 koronát juttatott tőkeképen a nyugdíjintézetnek. *Ezen felül a közalap jövedelméből évenként 48.000, az államsegélyből pedig az 1909. évtől kezdődőleg évenként 301.200 koronát juttat.* Az egyetemes egyház részéről biztosított járandóság tehát *évenként 349,200 korona.* (Folyt. köv.)

BELÉLET.

Beküldetett. Vettük a következő sorokat: Nagytiszteletű Szerkesztő ur! A budapesti ág. hitv. ev. egyház a mult 1908. évi okt. 31-iki határidőre pályázatot hirdetett középiskolai vallástani kézikönyvre. A pályázati határidő letelte óta már csaknem 6 hónap, tehát félesztendő telt el anélkül, hogy a beérkezett pályázatok eredménye feletti döntésről tudomásunk volna. Ha iskolai vallástani munkánk sikerét megfelelő kézi könyvekkel előmozdítani óhajtjuk, legfőbb ideje volna valahára dönteni a beérkezett pályamunkák felett, hogyha elfogadható munka érkezett, az könyvomattassék s már a következő 1909. évi szeptember hóban kézi könyvül felvétessék, ha pedig a pályázat eredménytelen, mielőbb új pályázat hirdetessék a cél elérhetése végett. Előre kijelentem, hogy én e pályázatban személyesen érdekelve nem vagyok s egyedül csakis iskolai vallástani munkánk fejlesztése iránti érdeklődésem adja kezembe a tollat, midőn a Nagytiszteletű Szerkesztő urat kérem arra, hogy az „Óráló“ közelebbi számában kegyeskedjék tudósítani olvasóközönségünket arról, hogy mi lett a sorsuk a beérkezett pályamunkáknak s lehet-e reményünk arra, hogy a jövő isk. évben új vallástani kézikönyvek birtokába jutunk. Teljes tisztelettel *Egy nem pályázó.* — A hozzánk beküldött kérdésre feleletül csatoljuk a budapesti egyház f. hó 15-én megjelent „Egyházi Értesítő“-jének idevonatkozó sorait: Tankönyvpályázat. A népiskolák és középiskolák alsó osztályai számára a mult évben kiírt tankönyvpályázat sajnos, meddő maradt. A beérkezett pályaműveket — egy kivételével — a bíráló urak nem tartották az első díjra alkalmasoknak. Az elemi iskolák V—VI. osztályai számára írt káték közül a Mesterházy-féle pályaművet célszerű átdolgozás esetén az I-ső díjra érdemesnek minősítették. Azonban hiányait tekintve, egyelőre csak a II. díj kiadását hozták javaslatba oly módon, hogyha a szerző, művét újból átdolgozva a kritikát kiállja, az I. pályadíjat nyeri el. Miután Mesterházy László sárvári lelkész úr a káté átdolgozásával még el nem készült, e miatt a műre vonatkozólag határozatunkat felfüggesztettük. A középiskolák felső osztályai számára beérkezett pályaművek most vannak bírálat alatt. Számukat és jellegüket az „Egyházi Értesítő“ 1908. évi IV-ik szám 86 oldalán közöltük. A bírálat eredményét értesítünk júniusi számában fogjuk közölni.

Dr. Haubner Rezső hagyatéka. Néhai dr. Haubner Rezső soproni orvos végrendeletében tetemes vagyonának örökösévé a dunántuli ág. h. ev. egyházkerületet tette. Vagyonát különféle egyházi célokra hagyta. A végrendeletet távolabbi rokonai, annak kihirdetése után megtámadták. Perre azonban mégsem került a dolog, mert a megtámadók panaszukat visszavonták, s így az örökség a végrendelet értelmében a megjelölt egyházi célokra fordítatik.

A ref. egyház tavaszi konventje f. hó 21., 22. és 23-ik napjain tartott Budapesten Antal Gábor püspök és Br. Bánffy Dezső főgonórnok einöklete alatt. Nagy örömet keltett a tagokban, hogy ez ülés már a konventnek VIII. ker. Abonyi-utca 21. sz. a. 400.000 korona költséggel felépített új és impozáns palotájában (Kalvineum) volt megtartható. Ez eseménynek visszhangja volt az Antal Gábor püspök hálaímaja és Br. Bánffy Dezsőnek, aki az építkezés és berendezés ügyében fáradhatlanul tevékenykedett, megnyitó beszéde, amelyből megtudtuk, hogy az építkezés költségei kizá-

rolag az államszegélyből támogatott közigazgatási alapot terhelik. A megnyitó beszédnek érdekes része az is, amely erőteljesen hangoztatja annak szükségét, hogy az egyházi élet vezetése ki ne csavartassék az autonómia s az ezzel alkotott szervek kezéből, mert különben az egész egyházi élet ingatag alapra kerül. (Nyilvánvaló célzás az Orsz. Ref. Lelkészegyesület törekvéseire.) A határozatok közül közöljük azt, hogy a konvent a közös bizottságba ezután 19 rendes és 10 póttagot küld az eddigi 15 tag helyett; felterjesztést intéz a miniszterhez, hogy a káplántartási kongruát ne csak a már szervezett állásokra, de az esetben is adja meg, ha a pap öregsége, munkaképtelensége vagy az özvegyi és kegyeleti idő alatt állítanak be káplánokat. Az adóalap-csökkentési államszegély kiosztásánál irányadó lesz az, hogy a kezelési költség levonása után fennmaradó összeg feltétlenül kiosztandó. A paróchiális könyvtári bizottság jelentése kapcsán kimondták, hogy a Varga-féle egyháztörténetből, a Zoványi-féle ismeretes függelék kihagyandó. — A diakonissza-intézetet felállítani szándékozó egyházaktól bevárják a konkrét terv-javaslatot s azután szabják meg az adandó segély mérvét. A 400 éves Kálvin-évfordulót akként ünneplik meg, hogy július 11-én országsszerte istentiszteletet tartanak, okt. 31-én pedig a fővárosban rendeznek nagyszabású emlékünnepet, amelyre a kormányt és az országgyűlést is meghívják. Gf. Tisza István felhívására az új theol. tantervben különös súlyt kívánnak helyezni a theol. ifjaknak a Cura pastorális és az élénkebb társadalmi tevékenységbe való bevezetésére. Az amerikai egyházba viszsztatérni kezdő nyugodtabb állapotokról és a romániai egyházmegye szép fejlődéséről szóló híreket örvéndesen vették tudomásul. Az országos ref. lelkészegyesület alapszabályait határozat nélkül visszaküldték, de már a kántorokét megerősítették. Az evang. egyházzal szemben felmerülő ügyeknek peres útra való terelése helyett gf. Tisza István indítványára azoknak választott bírósági uton leendő elintézését mondták ki, — tagokul kijelölték Antal Gábor püspököt, Dr. Nagy Dezső ügyészt, Dr. Baksa Lajos előadót. — A konvent 23-án d. u. befejezte tanácskozásait.

Halálozás. *Purt Lajos Károly* az ágfalvai gyülekezet kántortanítója április hó 18-án életének 47-ik, tanítói működésének 29-ik évében elhunyt. Temetése nagy részvét mellett ment véghez április 20-án. — *Szedenic Róza* néhai Tatay Sámuel volt veszpréme egyházmegyei esperes özvegye hosszas szenvedés után április hó 11-én hunyt el Bakonytamásiban. Az elköltözött szétterjedt rokonság gyászolja. — Nyugodjanak békében.

Lelkészjelölés. A vágódi (vasi-felső egyhm.) gyülekezet az elhalálozás folytán megüresedett lelkészi állásra egyhangulag az elhunyt lelkész: Kirnbauer Gyulának fiát ottani administrator ifj. *Kirnbauer Gyulát* jelölte. A püspök jelöltje: Haniffel Sándor paksi káplán.

Az evangéliom új őrhelye. A vaskörtvélyesi ev. anyaegyházközség egyik fiók egyháza: *Szentgotthárd* missioi anyaegyházközséggé óhajt szervezkedni. özv. *Desits Gyuláné* nagylelkű adománya s a hívek áldozatkészségéből a gyülekezet már tavaly szép paplaknak alkalmas házat nagy belsőséggel, melyre a templom is építhető lesz, vett. Ujabbban templomépítési célra helyben gyűjtést rendezett, melyre a kevés számú hívek

45.000 koronát áldoztak. A gyülekezet meg is alakult már, megválasztotta egyházi előjáróságát s most országos gyűjtéssel akarja még növelni alapját. Szentgotthárd Isten segedelmével kiváló állomása lesz Vas megyében az evangyeliomnak. Még eddig csak kevés, körülbelül 150 léleket számlál, de a rohamos fejlődéssel hihetőleg emelkedni fog a hívek száma is, tekintve, hogy a több gyára (dohány-, szövő-, óragyára) és főgymnasiuma mind több és több ev. családot vonz oda. A gyülekezet ügyeinek vezetése élén Mayer Károly felügyelő áll. Adja Isten, hogy mielőbb beszámolhassunk a missziói állásnak lelkész alkalmazással teljes rendezéséről.

Templom renoválás. A battyándi ev. egyház a múlt hét folyamán elkezdte templomának renováltatását. A renováltatás költsége előirányzat szerint 50.000 koronába fog kerülni.

Segélyezés. A Gusztáv Adolf egyesület legutóbb rendkívüli segély címén a *rozsnyói* ev. leánynevelő intézetnek 385 m. 51. pf. segélyt küldött, mint a svédországi felsőbb leányiskolák adományát.

Egyházlátogatás a horvát-szlavon gyülekezetekben. Németh Pál somogyi esperes és a püspök megbízásából Baldauf Gusztáv p. titkár április 22–23 napjain meglátogatták az antunováci és hrasztováci anyaegyházakat és ez utóbbinak filiáját Kapitánovopoljét, hogy a bejelentett több rendbeli panaszos ügyet megvizsgálják, illetve a zavaros állapotokat rendezzék. Antunovácon az egyházközség ügyei teljesen rendben találtattak és az ez alkalomból tartott gyűl. közgyűlésen a gyülekezet elhatározta, hogy ev. felekezeti elemi iskolát épít és tanítói állást szervez. — Hrasztovácon a tanítónak, Müller Lajosnak feltételekhez kötött, majd megbánt lemondását visszavonhatlanul s az állást így üresedésben levőnek jelentvén ki az elnökség, a közgyűlés elhatározta, hogy az állás betöltése végett pályázatot ír ki, melyre a lemondott tanító is pályázhat; a többség által candidáltatása esetén azonban a kisebbségnek jogában áll fegyelmet kérni a tanító ellen. — Kapitánovopoljében a panaszokat, melyeket az espereshez bejelentett a hívek nagyrésze, a közgyűlés letárgyalta, s miután békés kiegyenlítést nem sikerült elérni, a panaszolóknak megmagyaráztattott, hogy panaszaik fentartása esetén kérjenek törvényszéki eljárást.

Felügyelőigtatás. Ápril. hó 18-án lélekemelő ünnepek keretében igtatta be Brunner János esperes dr. Schreiner Kálmán soproni ügyvédet az egy évvel ezelőtt elhunyt dr. Lágler Alfréd örökébe, a *balfi* kisdéd, de ősi protestáns erényektől duzzadó ev. gyülekezet felügyelői székébe. Az új inspektor — aki egyúttal a soproni felső esperesség világi főjegyzői és a dunántúli egyházkerületi pénzügyi bizottsági jegyzői tisztelet is betölti — a beigtatást követő közgyűlésen magvas programbeszédében erőskezű vezérnek ígérkezett, aki féltő gonddal fog örködni az anyagiak felett, ellenőrzi az épületek, földek, szőlők jókarban tartását, sürgeti az új paplak megépítését. Beigtatása emlékére 200 koronát adományozott a gyülekezetnek templom-építési alapja gyarapítására. A hívek a legszebb reményekkel néznek a nagy örömmel üdvözölt felügyelő működése elé.

Vallásos estély. A kicsiny bajai ág. h. ev. egyházban az első vallásos estélyt kellő érdeklődés mellett 1909. március hó 28-án a következő műsorral tartották meg: 1. „Jertek hozzám Krisztus mondja.“

Éneklí a tanítóképzőintézeti protestáns ifjuság Beyer Ede tanító harmonium kísérete mellett. 2. Ima. Mondja Friedrich Zsigmond ev. lelkész. 3. „A wartburgi tinta-folt.“ Irta Pálmai Lajos. Szavalja Grünwald Dezső lelkészjelölt. 4. „A lelkiület vallás erkölcsi ápolása.“ Irta és felolvassa Friedrich Zsigmond ev. lelkész. 5. „Isten dicsősége Beethoven. Hegedűn játszásk Papp K. IV. o. és Szücs Sándor III. o. tanítóképzőintézeti növendékek. Harmoniumon kíséri Berger Ede tanító. 6. Melanchton éneke. Éneklí a tanítóképzőintézeti protestáns ifjuság Karig Emil tanítóképzőintézeti tanár harmonium kísérete mellett.

Halálozás. A kis Balogh Nellike, Balogh István porrog-szentkirályi lelkész és neje Barla Ilona szép virágszála, virágfakadás idején hamar elhervadt, e hó 20-án agylob következtében, meghalt. Temetése nagy részvét mellett, e hó 21-én történt. Utána siró szüleit és testvéreit vigasztalja a jó Isten! — Másik lelkészársunkat is meglátogatta a szülői gyász keserve. Fuchs Sámuel hontszuhányi lelkész és neje Schmidt Melánia vesztették el Bandika fiukat élete 8-ik évében. Vigasztalja meg őket az Isten! — Kassán f. hó 20-án hunyt el a jótékonyságáról ismert, köztisztületben állott matróna, özv. Brósz Jónásné sz. Bielek Kornélia. Dr. Brósz László tiszai egyházkerületi ügyész édes anyját gyászolja benne. Nyugodjék békében!

Lelkészjelölés. A szarvasi evang. egyházközség tanácsa, múlt szombaton tartotta Veres József esperes és Haviár Dani felügyelő elnöklete alatt a lelkészjelölő gyűlést. Az egyháztanács titkos szavazatával hármát jelölt a 16 pályázó közül még pedig a következőket: Kello Gusztáv antalfalvi adminisztrátort, volt szarvasi segédlelkészt, Okályi Gusztáv Adolfot orosházi lelkészt, Povázsay Endre Karaszközi lelkészt. Az elnökség jelöltje Margócsy Aladár ungvári lelkész lett. A próba szónoklatok május 2-án kezdődnek. A lelkész választó közgyűlést június 6-ára tűzte ki az elnökség.

PÁLYÁZATOK.

A tolna-baranya-somogyi ág. hitv. ev. egyház-megye, mint az államilag segélyezett *bonyhádi ág. hitv. ev. főgimnázium* fenntartósága pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *földrajz- természetrajzi* és a VIII. osztály megnyitásával ujonnan szervezett *vallás-tanári, matematika- fizikai és latin- történeti* (esetleg *latin- magyar*) tanszékekre, továbbá a *torna-tanítói állásra*.

A földrajz- természetrajzi tanszéket a folyamodók képesítése szerint helyettes vagy rendes tanárral a vallás- és közokt. miniszter tölti be, a többi állást pedig a fenntartóság iskolai nagybizottsága és pedig egyelőre helyettes (a vallás-tanári állást esetleg rendes) tanárokkal. A folyamodványok az első tanszékekre a vallás- és közokt. miniszterhez, a többi állásra a főgimnáziumi nagybizottsághoz intézendők.

A rendes tanár törzsfizetése 2400, lakpénze 400 korona; ötödéves korpótléka öt ízben 200—200 korona

az állampénztárból megfelelő személyi pótlék. A törzsfizetés idővel 2800, illetőleg 3200 koronára emelkedik. A helyettes tanár javadalma 1600, a tornatanító fizetése szintén 1600 korona.

Nyugdíj az 1894. évi XXVII. t.-c. értelmében.

A vallásanári állásért rendes- és segédlelkészek vagy okl. hittanárok, a tornatanítói állásért okl. középiskolai tornatanítók folyamodhatnak; a többi állásra pályázhatnak oly egyének, kik a megnevezett tárgyakra képesítve vannak vagy azokból szakvizsgát tettek. Az alkalmazandó tanárok heti 20 óránál többre nem kötelezhetők. Az állásokat f. é. szeptember 1-én kell elfoglalni.

A pályázók, kik csak ág. h. ev. vallásuk lehetnek, képesítésüket, vallási, családi, egészségi és katonai viszonyaikat feltüntető okmányaikkal felszerelt folyamodványukat f. é. június 1-ig küldjék be Bonyhádra a főgimnázium igazgatóságához. — Személyes bemutatkozás ajánlatos.

Bonyhád, 1909. április hóban.

2—2

Gyalog István
főgimn. igazgató.

Alólirott pályázatot hirdet a hodrusbányai lelkészi állásra. Az istenitisztelet nyelve tót. Az állás javadalma 944 korona 30 fillér állami kiegészítés, az egyház részéről 570 korona előzetes havi részletekben fizetve, stóla és egyéb jövedelem a leányegyházaktól. Kertek és lakás. A kellően felszerelt folyamodványokat kérem hivatalomhoz f. évi május végéig.

Selmechánya, 1909. április 21.

3—1

Händel Vilmos
nagyhonti főesperes.

Segédet keresek, ki esetleg az egyházmegyében is kisegít. Kivánatos azért, hogy jártas legyen a tót és német nyelvben is. Fizetése 1800 korona előleges havi részletekben.

Selmechánya, 1909. április 21.

3—1

Händel Vilmos
nagyhonti főesperes.

A sárosi ág. h. ev. egyházmegyébe kebeleztet s lemondás folytán megüresedett tapolyhanusfalvi egyház rendes lelkészi állására pályázat hirdettetik. Az istenitisztelet nyelve tót.

Javadalmazás: 1. Egyházi pénztárból 150 kor., 2. Alapítványok kamataiból 341.50, 3. Életnemük természetben 300, 4. Földjövedelemből 152, 5. Szolgálmányok értéke 164, 6. 20 ölfá házhoz szállítva 180, 7. Palástdíj és offertoriumokból 222, 8. államsegélyből 458.30 korona. A tiszai egyházkerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében kellően felszerelt jelentkezések alólirott esperes hivatalánál f. évi május hó 20-ig nyújtandók be.

Zsegnén és Kisszebenben 1909. ápr. hó 21-én.

Bánó Arpád 2—1
egyh. felügyelő.

Hajdu János
esperes.

A sárosi ág. hitv. ev. egyházmegyébe bekebeleztet s lemondás folytán megüresedett girálti egyház rendes lelkészi állomására új pályázat hirdettetik. Az istenitisztelet nyelve tót-magyar.

Javadalmazás: 1. Földrészek 400 kor. 2. Kész-

pénzben 428 k., 3. Munkaváltság 184 k., 4. Életnemű természetben 68 k., 5. 5 ölfá házhoz szállítva 50 k., 6. Palást-díjak és offertoriumok 138 k., 7. Államsegély 550 k. 97 fillér. 8. A girálti állami iskolában teljesített vallásoktatásért 160 korona.

A tiszai egyházkerület lelkészválasztási szabályrendelete értelmében kellően felszerelt jelentkezések alólirott esperes hivatalánál f. évi május hó 20-ig nyújtandók be.

Zsegnén és Kisszebenben, 1909. március hó 26.

Bánó Arpád 2—1
egyh. felügyelő.

Hajdu János
esperes.

Kérjük az „Evang. Orálló“ igen tisztelt olvasóit, hogy sziveskedjerek könyvszükségletük beszerzése véget minden alkalommal, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII, Szentkirályi-utca 51/a. fordulni.

Könyvkereskedésünk minden ízében evang. vállalat, melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsunknak.

Az egyházi irodalmon kívül szállítunk minden hazai és külföldi munkát és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan.

Megrendeléseket közvetlenül hozzánk kérünk, mert utazóügynököket nem tartunk.

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.

Kókai Lajos

prot. irányú könyvkereskedése Budapest IV.,
Károly-utca 1.

Negyztiszteletű Uram!

Tisztelettel értesitem, hogy f. évben
őszre megjelent egy rég óta nagyon hiányzó
munka:

Bibliai Szókönyv

Csizmadia Lajos teol. tanár szerkesztésében.

E munka 30 nyomtatott ivre, esetleg még többre fog terjedni. Szolid, egész vászonkötésben jelenik meg, arany czimnyomással.

Előfizetési ára 12 korona. Bolti ára jóval magasabb lesz, s azért ajánlatos okveilenül előjegyzés útján megszerezni e nagy művet. Csak szállításkor fizetendő.

Mély tisztelettel

Kókai Lajos

Budapest, IV., Károly-utca 1.